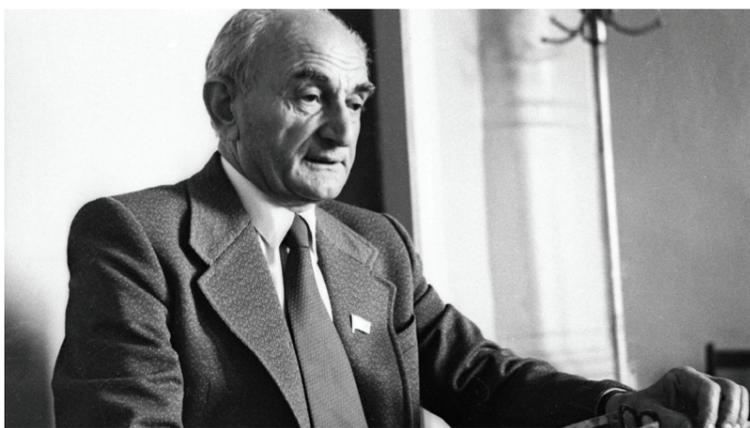

Имариамыз амҗа ианысыз

Гьаргь Зизариа –
110 шыкәса

■ **Иналукаша атоурыхтца-
аҗ Гьаргь Зизариа диижьтәи 110
шыкәса цит.**

Гьаргь Алыкьса-иҗа Зизариа ди-
ит иахьатәи Гәдоуҗа араион Лыхны
ақытан 1914 ш. май 6 рзы, ан-
хаҗы иҗааҗараҗы. 1924 ш. инар-
кны 1929 шыкәсанза аҗара иҗон
Гәдоуҗа иҗаз ахьыҗтәи школ-ин-
тернат акны. Анаҗс дталоит Аҗәтәи
иҗыргышыгаз аҗсуа школ-интернат
(иахьа Н. А. Лакоба иҗз ху Аҗәтәи
аҗәбатәи ашьхарыуаа рышкөл).
Ускан атоурых дазҗлымшахо да-
лагеит. Ашкөл даналга дталоит ато-
урых, алитературеи, афилософи-
еи Москватәи (МИФЛИ) ринститут,
аҗараиурҗа кәҗиаралагы далгоит.
1939 ш. Аҗсныҗа даныхынҗа аусу-
ра далагоит Д. И. Гәлиа иҗз ху абыз-
шәеи, алитературеи, атоурыхи Аҗс-
ныҗәи ринститут (иахьа – Д. Гәлиа
иҗз ху Аҗсуаҗтцааратә институт)
акны. Москва ирҗаз адырра иабзо-
ураны, азыҗаҗара бзиа змаз, аҗа-
рауаҗ җа җышәала аҗарадырра
иеаҗылеихалоит.

Аҗсны атоурых тызцауауа аҗа-
рауаҗык иаҗасабала, Гьаргь Зиза-
риа иаҗтцамҗа рзикуан XIX-XX
ашәышыкәсаҗа раантәи аамҗаҗә,
Аҗсны Урыстәыла адҗара, аре-
форма калаанзатәи Аҗсны асоци-
ал-экономикатә тагылазаашьа, аҗ-
суаа налатцаны Кавказ ашьхаруа
жәларкәа рзы итрагедиа дуны иҗа-
лаз амҗаҗырра, аҗсуа интеллиген-
циа рышьякәгылара уҗә.

Иусумҗа «XIX ашәышыкәса актәи
аҗәашыкәсазы Аҗсны азы аҗәҗа-
ра» акәзар, XIX ашә. алагамҗазы
Аҗсны имҗаҗысуаз ахтыкәа ирыз-
кыз раҗһаҗатәи лагаланы иҗа-

леит. Аамҗаҗә аниас җаҗһа да-
зыхынҗәуеит ари атема, иҗижьуеит
имонография «Аҗсны Урыстәыла
адлarei уи атоурыхтә цаки».

1946 ш. ииҗьчаз икандидат-
тә диссертация «Аҗсны 1917-
1918 шыкәсаҗа рзы» азикит арт
ашыкәкәа раан Аҗсны имҗаҗы-
суаз ахаҗитратә цысра.

Жәлар рынхамҗеи XIX ашәы-
шыкәсазы Аҗсны асоциалтә еи-
зыҗазаашьаҗәеи ирызкхеит «1870
шыкәсазы анхаҗәа рреформа ка-
лаанза». 1958 ш. кәҗиарала иҗьче-
ит адоктортә диссертация.

1947 ш. ВКП (б) Аҗентр Комитет
ахьзала ишьтыз, аҗсуа жәлар рми-
лаҗ зинкәа рыхьчара иазкыз ашәкәи
знапы аҗаҗызы дурыуаҗыкын. Уб-
ри инамаданы аус ахьиуаз Аҗәтәи
ахьынтқарратә арҗаҗратә инсти-
тут акнытә иматураҗы дамхын. Аха
иаша шыкәҗылеит, Сталин даныҗы-
сы ашьтахь. Убри нахыс Аҗсны аҗи-
ара амҗа җыц ылнахит.

Еиуеиҗышым аамҗаҗә рзы
итыҗьын Гьаргь Зизариа еиҗы-
дыруа иусумҗаҗә: «Аҗсны 1866
ш. аҗәгылара», «Аҗсны атоурых ао-
черкәа 1910–1921», «Ефрем Ешба»,
«Адекабристцәа Аҗсны», «Аҗсны
ареволуциатә кәҗараҗы асовету-
ааи «Кьаразааи» рроль», «Ареволу-
ция калаанзатәи аҗсуа интеллиген-
циа рышьякәгылара» уҗә.

Гьаргь Зизариа иаҗтцамҗаҗә
лагала дууп аҗсуа атоурыхтца-
разы. Аха иалкааны иазгәаҗазар
ахәтоуп, 1975 ш. итыҗыз ишәкәи
«Амҗаҗырреи XIX ашәышыкәсазы
Аҗсны атоурых апроблемаҗәеи».
Иззатәузеи, ари аҗыза аҗарадыр-
ратә усумҗа ду, асовет идеология амч
аныҗәҗәаз аамҗаҗә раан аҗыҗра
гәаҗыуаҗәан. Уаанза ас инартба-
аны иҗтцаамызт аҗарауаҗ инартца-
уаны, мөхаҗы тбаала иҗәыригаз
XIX ашәышыкәсазы имҗаҗысуаз
ахтыкәа. Иара убас атоурыхтца-
аҗ арҗаҗатә цырааҗга «Аҗсны ато-

урых» (1988) авторцәа дурыуаҗыкын,
Атоурыхтцаара инаваргыланы
Гьаргь Зизариа, ауаажәларратәи
ахьынтқарратәи усурә инапы ала-
кын. 1975 ш. инаркны иҗтцазаара
далҗаанза Аҗсны Иреиҗазоу Асо-
вет Ахантәаҗы иматцурә дахагылан.
СССР Иреиҗазоу Асовет афбатәи,
абыҗьбатәи, аабатәи ааҗһаҗараҗә,
рдепутатс даныҗаз илиршеит ар-
хивкәа рахь анеира, атоурыхтә ма-
териалкәа рыҗһаҗара, ргәылаҗһра,
итцараҗә усурәҗы урт ахрархәара.
XIX ашә. атрагедиа зхызгаз ашьха-
руаа жәларкәа зегьы рзы хтыс дуны
иҗәлеит зызбахә җамоу амоногра-
фия атыҗра. Кавказтәи аибашьра,
«амҗаҗырра» җәа хьзыс изауз ашь-
харуа жәларкәа рыҗһадҗыҗкәа
ирыхцаны рхырҗәара атоурых иазк-
ны абаҗа иргылеит уҗәар имыҗхәом.

Гьаргь Зизариа акыршыкәса абыз-
шәеи, алитературеи, атоурыхи Аҗс-
ныҗәи ринститут акны аус иуан,
аҗһа аиҗабы ихатыҗыуаҗс (1953–
1957), ашьтахь, 1966–1988 шш. раан
– уи аиҗабыс. Аҗәтәи ахьынтқар-
ратә арҗаҗратә институт апрофес-
сор җәа ахьз ихтан. Аҗтцаарадырреи
аҗара-аазара ауси кәҗиарала еи-
леиҗзон. Иеиҗьзараҗәа җасаб рзуны
Кырттәылатәи ССР аҗтцаарадырраҗәа
Ракадемия алахәыла-корреспон-
дентс далхын. Кырттәылеи Аҗсни
аҗтцаарадырра зәаҗһазтәыз аусуҗы
җәа ахатыҗтә хьызкәа ихтан. Асовет
хьынтқарра акнытә акыр аҗамҗаҗә
ианашьан, урт рхыҗһаҗараҗы иҗоуп:
Аҗа Абираҗ Каҗһы аорденкәа җәба,
«Ахатыҗтә Дырга» аорденкәа җәба,
«Аиҗызара аорден» уҗәа еҗыртҗы.

Аҗарауаҗ икыҗһыҗымҗаҗә 400
инаирихәуап. Иҗыҗыз аҗтцаарадыр-
ратә усумҗаҗәа 150 инарыҗуп. Урт
рахьтә амонографияҗәеи, аизгәкәеи,
аброшиураҗәеи җынҗеиҗәиҗәба
рҗынза иҗоуп. Иазгәаҗазар ахәтоуп
иара убас аҗарауаҗ Аҗсны аҗара
Аминистрра, ашәкәҗыҗыртә «Ала-
шара», Аҗсны ашәкәҗыҗәҗә Ре-
идҗыла алитература-сахьаркыратә
журнал «Алашара» рколлегиакәа
реилазаараҗәа дышрылаз.

Аҗарауаҗ иҗһадҗыҗыли иуа-
жәлари дрыҗһеит 1988 ш. май акы
азы. Иҗтцаарадырратә тынха акәзар,
еиуеиҗышым ашыкәкәа раан х-томк
тыҗит.

Гьаргь Зизариа иҗтцазаара
зегьы иҗәлари иҗһадҗыҗыли ры-
маҗ аура иазкын, шьардаҗы ил-
иришеит. Еснаҗ икәша-мыкәша иҗаз
рзы дөҗыҗышын, дымҗәҗәҗәҗын.
Иҗәлар гәакәа рәахәи зәәоз аҗе-
ицәа хатәраҗәа дреиуан.

Аҗтцаарадырра аусхк акны Аҗс-
ны иаҗтцоуп Гь. А. Зизариа иҗз ху
Ахьынтқарратә премиа. Уи ранар-
шәоит агуманиратә тцаарадырраҗәа
рҗны зусумҗа җыҗкәа рыла иалыр-
кауа аҗарауаҗ. Ахтны-қалаҗ акны
иҗоуп иҗз ху амҗа.

Гьаргь Алыкьса-иҗа Зизариа
Аҗсны аҗеицәа хатәраҗәа дурыуаҗы-
кын иҗз хаштра аҗымкәа иаанхоит.
В. Аҗәанба

Дҗамшь азиас хьтцит

Амшцәҗа иахьканы Очамчыра
араион аҗы азиас Дҗамшь иаҗну

ақыҗаҗә Цьҗарда, Гәада, Кәтол рын-
хаҗәа аҗһастә рнаҗеит. Зхәааҗә

иртыҗыз азиас анхарҗа тыҗкәа
ирыҗәлеит, аҗтәи аҗсаатәи ааха
гәҗәа роуит. Шаҗа нхарҗа тыҗ азы
рыҗалаз макьана ахәара удаҗоуп.
Аҗсабаратә рыҗһара ахьыҗалаз
аҗыҗ ахь инеит араион анапхгара.

Амшцәҗа иахьканы Очамчы-
ра араион аҗы аҗһастә җәҗәа зауз
акыҗаҗәа Кәтоли Цьҗардеи дыртәи
Аҗсны Ахьынтқарра Ахада Аслан
Бҗьаниа. Очамчыра араион Аха-
да ихатыҗуаҗ Артемон Гәбәлаи
Ахьынтқарра Ахада иеиҗәеит ам-
шцәҗа икандитаз аҗһастә аҗы. Азы
рыҗәлеит аҗнкәа, анышәынтраҗәа,
итцнашәаит аҗһаҗәа.

Аҗсабаратә рыҗһара ааха знаҗаз
анхаҗәа ахьынтқарра акынтә аҗы-
раара роуит, – иҗәеит Аслан Бҗьаниа.
Иара убасгы Аҗсны Ахада Кындыҗ
акыҗтан азы амҗа ахьыҗназәәаз
дахәаҗышит. Азхьыҗтра ахьәа-җыҗкәа
раҗыҗкәкәа аразы изыхәҗоу
аусбарҗаҗәа адҗа ритеит.

Мшапныхәа ахьзала адныхәалара

**Аҗсны Ахьынтқарра Ахада Аслан
Бҗьаниа Аҗсны жәлар Мшапныхәа ры-
диньәәлеит.**

«Акыр иаҗсоу хауаажәлар!
Гәык-җсык ала ишәыдысныҗәало-
лит аҗтцазаара җыц, җынҗкәла аиҗеира
иазҗоу Мшапы лаша аныҗәа ду!

Ари аныҗәа аҗсуа жәлар хьы
жәйтә-
натә аахыс ныҗәа дун, аныҗәкәа зегьы
ириехан. Абри аҗны, даҗәамҗанык

еиҗышымкәа, зегьы ауаҗра, аилибакаа-
ра, ахатыҗеиҗәҗара реиҗш иҗоу аҗс
бзиакәа ирымоу аҗаҗы хазхәыҗеит, урт
рыкәныкәаразы аҗәаҗара хауеит. Ам-
шапныхәа иаҗны җнаҗаҗыҗәа инеи-
аит аҗыҗра лаша, анысҗы, Пҗаррала, бзи-
абарала иҗәызаит шәыҗәҗәа.

Мшапныхәа алҗһа шәымзаит зегьы
тааҗәаныла!
«Еанбзиала шәнеилааит!»

Аҗсны Ахада Иусҗкәла

Ахьынтқарра Ахада Аслан Бҗьа-
ниа Инал Арзынба Аҗсны адә-
ныкәтәи аускәа рминистр иматцурә-
раҗынҗәи иҗы иаҗәиттәразы Аусҗкә
инапы аҗәиҗит. Абри аҗы аанаҗә-
уеит аҗәыла Ахада ипресс-маҗтцурә.

«Адәныкәтәи аускәа рминистр
инапынтцаҗәа рынаҗзара иҗдо-
уп аминистр ихатыҗуаҗ Иракли
Вахтанг-иҗа Тьҗәба», – иазгәаҗо-
уп лаҗдарамза 7, 2024 шыкәсазы
итыҗызы Аусҗкәҗы.

Аиҗашьякәҗыргыларә азтцаараҗәа ирылаҗәаҗәеит

**Аминистрцәа
Реилазаараҗы**

Аҗәыла Аҗыза-министр Алек-
сандр Анкәаб Витали Цье-
ниа асахьатәыҗыҗәа Реидҗыла ахатә-
наҗкәа дырҗылеит. Аминистрцәа
Реилазаара апресс-маҗтцурә иҗа-
натә адырраҗәа рыла, аиҗыларә
иалахәыз Аҗыҗкәҗәҗәтә зал ха-
даҗы аиҗашьякәҗыргыларәтә усурә-
кәа ирыдхәалоу азтцаараҗәа иры-
лаҗәаҗәеит.

Хара имҗакәа иҗыркәшахо-
ит Пушкин имҗаҗы иҗылоу Ами-

лаҗтә сахьатә галереиә ахы-
бра аиҗашьякәҗыргыларә иазку
аусураҗәа, – иҗәеит Александр
Анкәаб. Уи иажәкәа рыла, уаҗа
аиҗашьякәҗыргыларәтә усураҗәа
рышьяҗы аҗыҗкәҗәҗәҗәа мҗаҗу-
галар алшоит. Аҗыҗкәҗәҗәтә зал
хада акны аусураҗәа рынаҗзара,
иара ахыбра аҗаҗылазаашьа, иа-
ра убас уи архитектурәтә тейтәҗы
аиҗкәҗырхара шхымҗадатәу җасаб
азуны, еиҗа аамҗа аҗар алшоит җәа
иазгәаҗан.

Аиҗыларәҗы иара убас Асахьатә
галереиә афонд ахартәаара азтца-
араҗы иалаҗәаҗәеит. Аиҗыларә
иҗы алаирхәит Ахьынтқарратә еи-
лахәыра «Аҗсныргыларә» аиҗабы
Руслан Тәанба.

Аҗсуа бызшәа аҗаразы

Аманда Анталаа

■ **Мшапнымза 25 рзы Аҗсны
Ахьынтқарра абызшәатә полити-
казы Аусбарҗа аҗыҗгарала Х.Ча-
маҗәуә иҗз ху Гаҗратәи аҗсуа
школ №1 акны иаартын аҗсуа
бызшәа аҗаразы аекспресс кур-
сқәа.**

Ашкөл иаҗәаит Аусбарҗа аиҗа-
бы Гәынды Кәыҗнаиҗәи, аусбарҗа
аспелиантс хада Гәынды Сақани-
аҗһа иара зламҗаҗаҗа аплан ры-
лаҗш ахыргарҗ.

Акурсқәа мҗаҗыҗгоит аҗышәа
ду змоу аҗсуа бызшәаи алитера-
туреи рырҗаҗы Инна Бенделиани.

«Иахьтәи аамҗазы арт акурсқәа
ирхыҗһаҗәалоуп 20-җык рҗынза
азызыршәәә. Иаарту курсқәоуп.
Макьаназы гәыҗкә ауп иаартны иҗа-
моу. Аха илаҗәа ала, азызыршәәә
еиҗа рхыҗһаҗәара ахьеиҗахо ина-
маданы иҗгәҗ аҗыҗкәа раартра
алыршахоит. Уаанза, асеиҗш иҗаз
акурсқәа 2017 ш. азы иаартны иҗа-
ман абызшәатә политика акомитет

аҗыҗгарала. Ускан хьы иахәрхәе-
ит Ада Кәарҗелиә лышәкәи. Ак-
тәи, аҗбатәи аҗазарала иалкаан
ирытан асертификатқәа. Апанде-
миатә чымазара иахьканы ускан
хусура аанахамкылар ада җсыхәа
хмоуит.

Уажәи иҗадырғалаз аметодика
җыҗуп. Ауниверситет аҗы астудент-
цәа илаҗдырҗо ауп. Уаҗа асерти-
фикатқәа ранахьшәоит шыкәсыҗ-
жак ашьтахь.

Акурсқәа русура еиҗәкауп
мчыҗык ахь җынтә саатки бҗа-
ки ирҗаҗаны. Иаарласны ныҗәк
аҗасабала сеазыҗкәданы сҗоит, дар-
гы ргәалаҗазаара шьтыхны, ир-
гәыбзыҗны иалазғалоит. Хәарада,
иарбанызаалак аҗара удаҗоуп,
аха ауаҗы иҗы аҗыҗкәаны дыз-
лаҗо зегьы иқәманшәалахоит», –
азгәалҗеит Бенделиани.

Ашкөл адиректорс Мзиә Дауҗи-
еи, Гаҗра араион аҗараҗәа аиҗа-
бы Мадиана Аҗыҗбеи инаҗшәны
иазгәаҗеит асеиҗш иҗоу акурсқәа
рымҗәаҗаҗа ақырза шаҗтцанакуа
абызшәа аиҗкәҗырхаразы.

Инал Габля: «Арцаҗы иахатыр шытытәуп»

Апресс-конференция аҗнытә

Ацара аминистр Инал Габля апресс-конференция мөаҗигеит Аңсуа телехәаҗшра апресс-центр аҗны. Иара убас ажуриналстәа рызцаарақәа ртәк қартон Очамчыра араион Ахадара ацара ақәша аиҗабы Тәмыр Гынди, Гәдоутә араион Ахадара ацара ақәша аиҗабы Адамыр Харази.

«Артекте аҗырақәа» рахь
Апресс-конференция атема хад аҗны иҗан Жәларбҗьаратәи ахәычтәи центр «Артек» аналпҗара рнаҗхьарала II Жәларбҗьаратәи ацарадырра-практикатә конференция «Артекте аҗырақәа» рҗны Аңсны ацара аминистр Инал Габля иалахәра. Уи мөаҗысуан Қрым, Иалта ақалақь аҗны апрель 26 инаркны 30 азынза.

Аминистр иазгәеитәит, аконференция хықәкыс ишамаз ацарадырра-методикатә информация ацара амилаҗтә система инакәыршәаны аазаратә усурә арҗиара аҗышәеи реимдара.

«Аконференция еизнагеит Урыстәылатәи Афедерация еиуеиҗшым асубиектәа рҗынтәи аекспертәеи алахәылацәеи 140-шык. Хара хзы даара аинтерес ацан, хәартара алан абасеиҗш иҗоу аусмөаҗгәтә аҗәлархәра. Сара ааҗхьара ахьсыртәз азы итабуп хәа расхәоит Жәларбҗьаратәи ахәычтәи центр «Артек» аналпҗара, – иҗәеит аминистр.

Аңснытәи аделегация аконференцияҗы иқәгылеит, русура аҗышәа атәи еиҗархәеит.

Габля иаҗышәит иара даара ишигәаҗхәз Артек ацара аус азнеишәа.

«Хара иаабейт раҗхьатәи аиҗыларәҗы Урыстәыла арегионқәа зегьы рҗынтәи 3200-шык ахәычқәа. Анафстәи аиҗыларә жәларбҗьаратәи хәычтәи центр «Артек» ашҗа анеира усдәҗа имариам. Ахәычқәа ибзианы ацара ртозароуп, иаҗызыҗатцазароуп», – иҗәеит иара.

Аңснытәи ахәычқәаҗы «Артек» ашҗа анеиразы алшарақәа рымоуп.

Шықәсык аҗнуцқала

«Шықәсык аҗнуцқала 15-шык

ашколхәычқәа «Артек» ашҗа иҗашыҗлоит. Ахәычқәа алҗаҗшәауеит конкурстә шыҗтәла. Лымкаала хшыҗышыҗтра азауеит ашкол аҗны урт рцара, аңсуа бызшәа адырра ухәа егырт аиҗырақәаҗы», – иҗәеит аминистр.

Габля иаҗәақәа рыла, иаарласны Аңсны иаадыртраны иҗоуп ахәычтәи лагер җыц. «Артек» аҗнытәи аспециалистәеи Урыстәылазегьтәи ахәычтәи центр «Сменаи» хәҗхәрауеит аҗызаҗәа разыҗатцара аҗанахьала», – иҗәеит иара.

Очамчыра араион Гәдоутә араион рхадарақәа рцара ақәшақәа реиҗабацәа Тәмыр Гындиәи Адамыр Харазиәи иара убас «Артек» аусура аҗәахәара рнаҗеит.

«Даара хәргәыргәеит Артек аҗнытәи ахәычқәа Аңсны азбахә ахьырдыруа, урт рахьтә азәырәи ирҗахуп хәшҗа иааны рыҗсы ршьарц», – иҗәеит Харази.

Аңснытәи аделегация, «Артекте аҗырақәа» ирылахәыз зегьы реиҗш, иаҗаит амемоиалтә комплекс «Сапун-гора», ашәтқәа шытарҗеит аибашыцәа рбакаҗы.

Артек, Ахьз-аҗша абакаҗы иаҗыҗыт «Аҗәлашәара ареквиет». Аконференция иалахәыз уаҗа афырхәцәа-артека рбакаҗәа ршәпаҗы ашәтқәа шытарҗеит, минуткәи аҗымтрала иҗахәз ргәаладыршәеит.

Иалтақәа рнеира инаваргыланы, ажуриналстәа аинтерес ирыман ареспубликаҗы ацара асистема иазкыз егырт азцарақәаҗы.

Азцарақәеи аҗаккәеи

«Еиҗагыло абицара җә патриотизмла раазара атәи ханалацәәжәауа, «Иаҗакәршәны иҗоу адунеи» арцага шәкәқәа рҗны актәи аклассаа аҗхәоит дара рхәынтқарра – Урыстәыла ауп хәа, ирбоит, еилыркаауеит Урыстәылатәи ахәычтәи рратәи символика, Аңсны уи аҗыза зыҗамзеи? Изамузеи актәи акласс инаркны ахәычқәа дара ахынхо, иахынцәа атәыла дырдырра?», – дҗааит ажуриналстә Низфа Аршба.

«Шәара зызбахә шыҗымоу ашәкәи Урыстәылантәи иҗауит. Уи рцара шәкәуп. Аңсуа школқәа ирымоуп рхатәи рцара шәкәи, аха уи ашҗаҗы иаҗычмкәа азцарақәа хәзцәыртәуеит», – иҗәеит аминистр,

иҗаҗыҗтәеит ахәычқәа Аңсны уи амилаҗтә символика ртәи рзәиҗахәара аҗанахьала азгьы дшырҗыраҗам.

«Ахәычқәа раазараҗы иҗыҗышү рацәоуп, арцага шәкәи мацара ақәымкәа, арцаҗы. Схәҗа Урыстәыла сынхон, аурис школ салҗеит, аха уи сҗыраҗамхәеит схәҗәи бызшәа ацараҗы, уи ала ацәәжәараҗы. Хәҗаҗы иҗатцатәи ишыҗоу рацәоуп ацара асистема аҗанахьала», – иҗәеит иара.

Ахәычқәа аҗышәала ицәәжәларц азы иҗатцәузеи хәа азцәара аҗакс, Инал Габля иҗәеит ари проблематәҗыны ишыҗоу. Хәзну ашықәс азы ацара Аминистрра иҗнаҗит аҗышәала арцага шәкәи җыцқәа, иара убас ахәычбахәқәа раазамтәәа рзы арцаҗатә цырааҗа «Ақәыбҗа», актәи аклассқәа рзы иаздырхиоит «Анбан» җыц.

Арцаҗәа азхом: иҗатцәузеи?

Апресс-конференцияҗы иазгәҗатан ашколқәа рҗны арцаҗәа шазымхауа. Хәзну аамтәзы иазхәзом 600-шык рҗынза арцаҗәа, – иҗәеит ацара аминистр Инал Габля. «Ари апроблема зегьрыла азнеира аҗахуп. Ахада иҗны аҗырынтә хәлацәәжәахьейт. Абри азцәара аҗанахьала аамтә рацәаны иҗацәәхьейт. Азанаит астатус алақәреи ауалафахәи амаҗреи ирыҗкәыны арцаҗы изнаат ашыҗыра рҗахзам. Цәҗхәа атәылаҗы иҗарахқроуп арцаҗы истатус», – иҗәеит иара.

Ари хымҗада зыҗыҗатәу уснаҗзатә хаданы иҗоуп.

«Сгәыҗеит, хәзну ашықәс азы ацаразы азақәан адкыларә хәлшәп хәа. Уаҗа иарбахо рацәәхоит», – иҗәеит аминистр.

Урыстәыла ацара Аминистрра иҗаднаҗеит акадрқәа разымхара апроблема азбарызы иреиҗы арцаҗәа онлайн-режимла рурокқәа дырбара. Ацара ақәшақәа реиҗабацәаҗы ишыҗақәдырғәҗеит араионқәа рҗны арцаҗәа шазымхауа.

«Ари азцәара аҗыҗ ақәцаразы идыру шыҗақәәк қатоуп. Раҗхьатәи ауснаҗзатә – ари ауалафахәи ацараҗы арцаҗы иахатыр ашыҗыреи ауп, иара убас аҗәәҗеи арцаҗәеи иаартны реиҗыларәқәа рымөаҗгара», – иҗәеит иара.

Дәә шәкәқәак рыла – мап

Иара убас аинтерес иҗартәеит ацара Аминистрра ирнәҗо арцага шәкәи арцаҗәа иҗадыргыло адцәқәа изрықәымшәауа, ари аҗагылазашәа иаҗышәоузеи хәа.

Аминистр иазгәеитәит зынзаск азин шыҗам ахәычқәа дәә рцара шәкәқәак рыла ацара дырцара.

«Ус еиҗш ахтысқәа иҗазар, ашәкә рәәаит, ус изыргәаҗхәз насгыи уи изхаҗартәуа, ацара Аминистрра ирнәҗауа арцага шәкәқәа зегьы ахархәара рымазароуп, дәәәкы иашыҗамлакәа», – иҗәеит Адамыр Харази. Аминистр иара убас ажуриналстәа иреиҗәеит иаиуа ашықәс азы Ақәатәи ашкол №1 аҗны амединатә класс шаартхауа.

«Хара абри атәи аҗырынтә хәлацәәжәахьейт. Иаиуа ашықәс азы амединатә класс ааҗартуеит, уаҗа ибзианы аҗәзыҗатцаразы, ауаҗы иҗстазаара амединатә иадиҗәаларц азы иаҗаху зегьы қатцәхоит», – еиҗышәлеит Габля.

Аҗыҗыҗы иазирхиет Борис Қәҗыи

Ғынтәны ашәахтәқәцара ацәцаразы

Аиҗыларәқәа

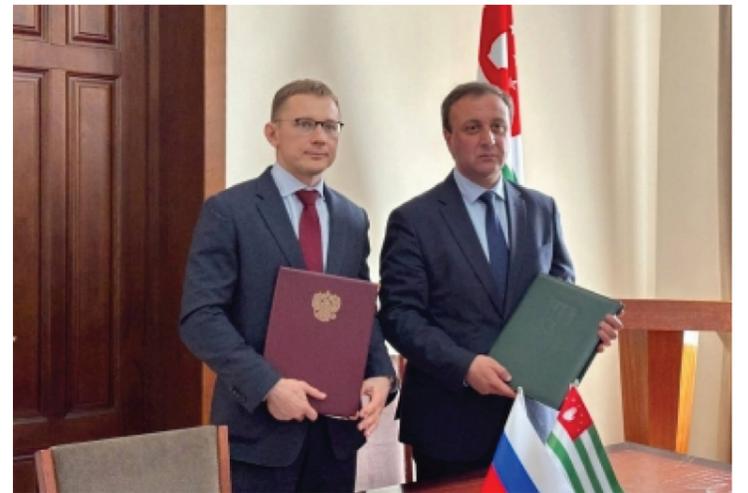
Лацарамза 7 рзы Аңсны Ахадә Аслан Бҗьаниа диҗылеит Урыстәылатәи Афедерация афинансқәа рминистр иҗаҗыҗыҗәа Алексей Сазанов.

Аиҗыларә иалаҗанза Аминистрцәа Реилазаараҗны иаҗыҗыҗәит «Аңсны Ахәычтәи Аиҗабыреи Урыстәылатәи Афедерация Аиҗабыреи рыбҗьара шынтәи ашәахтәқәцара ацәцареи ахәшәалазы ашәахтәқәа рыцәхьамтәреи рзы Аиқәшахәҗтра» аналпҗара.

Аиқәшахәҗтра рнапы ацарҗит Аңсны Ахәычтәи Аиҗабыреи афинансқәа рминистр, Аҗыза-министр иҗаҗыҗыҗәа Владимир Делба, Урыстәылатәи Афедерация афинансқәа рминистр иҗаҗыҗыҗәа Алексей Сазанов.

Ахәычтәи Аиҗабыреи асасцәа аҗшәа рахәо, иазгәеитәит Аңсны асеиҗш аҗак ду змоу адокумент аналпҗара иазиҗышуйҗыҗеи аҗыр шыҗуа. «Ари адокумент алшара дуқәа аанартуеит хтәыла аекономика арҗиареи Урыстәылантәи аинвестицияқәа еиҗа лассы радпхьалареи рзы», – иҗәеит Аслан Бҗьаниа.

Урыстәылатәи Афедерация афинансқәа рминистр иҗаҗыҗыҗәа иазгәеитәит, Аңсны аекономика

ишаднаҗхьало аинвестиция дуқәа, раҗхәа иргыланы – атуристтә усхк аҗны. «Урыстәылатәи аинвесторцәа азҗыҗыҗәа ду аадырҗыҗеит, изныкымкәа уи азы адырра хәртәхьейт», – иҗәеит Алексей Сазанов.

Аңсны афинансқәа рминистр Владимир Делба иазгәеитәит, ари азцәара гәцарақәа ду аҗаны аусурақәа шыҗмөаҗысуаз. «Аиқәшахәҗтра иара убас алшара хәҗәоит аңсуа бизнесҗы шынтәи ашәахтәқәцара ацәцаразы», – иҗәеит иара.

Ғанкәи аусеиҗура азцарақәа ирылацәәжәеит Аңсны Аҗыза-министр Александр Анқәаби Урыстәылатәи Афедерация афинансқәа

рминистр иҗаҗыҗыҗәа Алексей Сазанов, адырра қанатәит Аңсны Аминистрцәа Реилазаара апресс-мәҗура.

Аиҗыларә мөаҗыҗит «Аңсны Ахәычтәи Аиҗабыреи Урыстәылатәи Афедерация Аиҗабыреи рыбҗьара шынтәи ашәахтәқәцара ацәцареи ахәшәалазы ашәахтәқәа рыцәхьамтәреи рзы Аиқәшахәҗтра» аналпҗара ашыҗахь.

Александр Анқәаби Алексей Сазанови Аңсны Урыстәылеи рыбҗьара ахәахәҗтра-економикатә еиҗыҗазаашәақәа рырҗиара ацыраара иазку аусшәкәи аналпҗара иаҗоу аҗакы инаҗшыны иазгәартәит.

Аҗыза-министр, Алексей Сазанови иаизакны Урыстәыла афинансқәа рминистрреи иааипмырқәазакәа иҗартәо ацырааразы итабуп хәа иҗәеит.

Аңны Аминистрцәа Реилазаара аизарақәа рзал аҗы иаҗыҗыҗәит «Аңсны Ахәычтәи Аиҗабыреи Урыстәылатәи Афедерация Аиҗабыреи рыбҗьара шынтәи ашәахтәқәцара ацәцареи ахәшәалазы ашәахтәқәа рыцәхьамтәреи рзы Аиқәшахәҗтра» аналпҗара.

Аусшәкәи рнапы ацарҗит Аңсны Ахәычтәи Аиҗабыреи аҗыҗыҗәа Владимир Делба, Урыстәылатәи

ишаднаҗхьало аинвестиция дуқәа, раҗхәа иргыланы – атуристтә усхк аҗны. «Урыстәылатәи аинвесторцәа азҗыҗыҗәа ду аадырҗыҗеит, изныкымкәа уи азы адырра хәртәхьейт», – иҗәеит Алексей Сазанов.

Аңсны афинансқәа рминистр Владимир Делба иазгәеитәит, ари азцәара гәцарақәа ду аҗаны аусурақәа шыҗмөаҗысуаз. «Аиқәшахәҗтра иара убас алшара хәҗәоит аңсуа бизнесҗы шынтәи ашәахтәқәцара ацәцаразы», – иҗәеит иара.

Аиқәшахәҗтра рнапы ацарҗит Аңсны Ахәычтәи Аиҗабыреи афинансқәа рминистр иҗаҗыҗыҗәа Владимир Делба, Урыстәылатәи афинансқәа рминистрреи иааипмырқәазакәа иҗартәо ацырааразы итабуп хәа иҗәеит.

Аҗыза-министр, Алексей Сазанови иаизакны Урыстәыла афинансқәа рминистрреи иааипмырқәазакәа иҗартәо ацырааразы итабуп хәа иҗәеит.

Аҗыза-министр, Алексей Сазанови иаизакны Урыстәыла афинансқәа рминистрреи иааипмырқәазакәа иҗартәо ацырааразы итабуп хәа иҗәеит.

Алексей Сазанов, Урыстәылатәи аҗан Аиқәшахәҗтра азақәанмчы аиуразы аратификациатәи процедурақәа зегьы хәҗоу ашықәс иалаҗзаны рхыркәшара аҗәазнашәоит хәа иҗәеит. «Хәра аҗыҗра хәмоуп убасцәҗы ишыҗало Аңсны аҗанахьалаҗы», – иаҗәа хиркәшеит иҗәеит иара.

Агәығра ҫыцәауамызт

Аиаира – 79

Гугуца Цыкырба

■ Аңынцәылатә еибашьра Дузза амшныәа анааигәахо уи иацу ахьаа аеарҫыуеит. Ахәра ззыннажыз агәаратакәа ибылбылуа ргәатәҫы итәцәаху агәырҫа рыкәыгәәит.

Иарбан аңсуа қытазаалак аңнытә Аңынцәылатә еибашьра Дузза иалахәыз ртаацәарақәа ирымоуп рыҫы иатәцәаху атоурыхкәа. 1941-1945-тәи ашықәсқәа раан Гәдоутә араион аңынтә еибашьра иеит 6913-шык. Урт рахьтә изымхынхәзәит 2365-шык: аңсуа – 1580-шык, аурықәа – 285-шык, аерманцәа – 313-шык, ақыртәа – 84-шык, атырқәа 37-шык, еиуеипшым егырт амилатқәа 53 шык. Аңынцәылатә еибашьра Дузза аан Аңсадгьыл ахьчара иеит Мгәзырхәаа 700-шык инарзынаңшуа. Уахынтә 106-шык зымхынхәзәит. Имхынхәыз рхыҫһазараҫы дьқан аажәеиәба шықәса инагзаны изымтыҫыцыз, иабицәатәыз Иасон Беса-иҫа Матуа.

Ақытаҫы зажәа иазызырҫуаз, зажәа ылцуаз Беса Матуа акрытиреи аитарҫреи инапы алакын. Излархәо ала, усқан Тьрқәтәылантә аалытқәа ааигон.

Илгәалашәоит Евгения Беса-иҫа: «ачыт меигзарахда ихаман, заагартә маңыз ауаа сан ишаны ирылтон. Аштә дантыцуаз ақы ааилахәаны илгалон. Хара акгы хазрыцәауамызт... Беса иҫшәма Елена Чхетиеи иарей сара саамыштыах хык ашара раазеит: Иасон, Таниа, Хьымка»

Атаацәара реиҫабы Иасон даара еилчҫаз чкәынан. Афон-ҫыц усқан гимназиа хасабла иҫаз қәҫиарала далгеит. Нас Мгәзырхәа ақытан бригадирын. Дашьазомызт рхәоит, иушәеи иеиҫкашәеи рзы ақытан акомҫеаридгыла амазаныкәаҫы дьқан.

Аибашьра ианалага Мгәзырхәа ақытан аиҫабыратә абицара зегьы ргеит, раҫһа гәыҫ-гәыҫла иҫон. Нас

ақәыҫцәа аибашьра разықатцара хасабла Баҫымка иҫәықьртон. Уаҫа мызкы инеиҫханы ианазықартцалак ашныка иаарыштыуан, нас акәын афронт ахь ианыргоз. Убас, 1941 шықәса аңцәамтәзы Иасон Матуеи иаб иашьа Қәаса Матуеи ҫазықатцара хасабла иргаразы иааит.

Исхаштзом, – лхәеит Жениа – ршыцәыгә аеқәа рыман, хаштә тбаан. Аеқәа дырхәмарит, ичҫеит, ихеҫарит, хгәыдыркылеит. Сан рыцәа лҫыраҫаа аалҫыуа дтәуон... Инаскәагеит. Уи нахыс сара урт рҫаҫра уаҫа насыҫс Анцәа исимтеит. Ускан сан мчыла ацәа салылхит Иасон дызбаразы. Уи цәалашәарак лоухьарак акехарын... Иасон иаб Беса ус иажәа иалан: «Атәылақәа збәхьейт, сныкәауоп, аха Аңсны еиҫш иҫшзоу тәыла сымбацт». Иара 45 шықәса дшыртәгылаз иаалыркыаны дыммазаохеит. Иуацәа иртаххейт ауардын дақәтәны ақалак ахь дыргарц, аха иара иеримтеит. Ахьаа шимазгы иҫы дақәтәны дҫеит, аха ацхыраара иртәз имыхәакәан иҫтәзаара далцит.

Ахатәампхәыс хәа изыштыаз Арсиа-Матуа Тониа хә-шык ашшара раазараҫы аҫбабаа дузза лбеит. Аҫбабаа акәзамызт, мцаны илыцран лычкәын игәхьаагара. Лара лычкәын Баҫым дахьынзақәз дцаны дылбеит. Уи аштыах уа иҫқаз арҫарацәа ранацәа пшааны, драцәажәаны рыла итаҫшыртә аҫагылазаашьа рылтеит. Иасон мызкы иназынаңшуа азықатцара данахыс, иара уа, Баҫым арратә курскәа дрылгеит. Уи игәғәреи иеиҫкаарей азгәтәны аруаа драҫһагылыны Пҫхәыка еибашьра ддәықәтән. – Сан адгьыл дацхуан, лычкәын ихабарк аилкааразы, аха иара иҫынтә изакәызаалак акгы ыкәмызт. Ақызатҫык – иахьейылкаа сыздыруам Смоленскәа ддәықьртҫеит хәа лхәалон, – илгәалашәоит Евгения.

Елена Чхетиа-Матуа даара игәғәаз пхәысын, аха лычкәынзатә ихабар ахьылзымдыруаз даражәит, дзыржәит... Уи ақара дугьы нылцит. Аха атаацәара иреитҫыз Евгения лашьа илымкаа лхы аҫтәзаара ахьлымтәз дрыцхәлшәозар акәхарын, еснагә лааигәа дьқан.

Аибашьра ду еилгеит, ана-ара иаауа иалагаз аветеранцәа рымцәахәкәа еиқәылеит. Абас аибашьрахьтә игьжызыз Даҫа Тарба Иасон итаацәа рҫы дааит. Иааира сан деигәыргәеит, дикәшеит. Уи абас хәиҫхәеит: «Иасон хәрхәтәҫы командирс дьқан. Уи даара еилкәыз, игәғәаз уаҫын. Хара кытәк хәицалцит, еишцәак реиҫш хәизықан. Аибашьцәа зегь рзы аамта шиоулак асалам шәкәкәа иоуан...»

Евгения лоунытә даақәыҫчхан, ус лхәеит: «Иасон иҫынтә изакәызаалак салам шәкәык хмоуит... Иҫалап урт ашәкәкәа иааиштыуаз цыоуы ибжыганы иргозтгы».

Очамчыра инхоз Тыгә Воуба Иасон избахә дшалацәажәоз лара лҫынза иаазеит. Длыцшааит – Тыгә «Матуа дааит» хәа аниархәа, иара Иасон иакәыз цышыа алаҫырт даганы дылпылеит. Иасон ихабар шыкәмыз анеиликаа, кыр данихцәажәа аштыахь, абас иҫхәеит: «Сидкыланы симан, пшыхәра хәицон, иара атыҫхәтәан ахәра гәғәа иоуит, иаргәажәа ахы ақәшәеит, уаҫа саргыы сыхдырра сәызит, иҫахәз арткәацәа иахкыаны. Иарей сарей уи аштыахь уаҫа хәиқәымшәазеит...»

Мгәзырхәа ақытан Қысеи Иасони зтыҫыз аштыахь изымхынхәзәит, урт хабарда ибжыазны иҫоуп. Зҫарей зажәрей зашызатә идызхәалаз Иасон иахәшыа лгәы аҫынтә иаауа ацәахәкәа иара изылкуеит, уи лыбжыы аҫыган даҫхьоит. Улмацәажәозаргыы лхьаа лхы-лҫы ианубаалоит, цыхәаҫцәара змам лылаҫыртқәа шаац иаауеит... Уи луаз ақәаад ианзалом. Ашықәс рәцәа шхәыоугы, лылаҫыртқәа цыхәаҫцәарада иаауан.

– Сара сашьа Иасон сахьцәалакгы саҫһаа дгылоуп... Сыздыруа, сгәакра рныруеит, еснагә ирәсхәо стоурых ҫырхәала ирхәоит. Амала сахәшыаҫа Нонна Ажыпҫа – уахгы-ҫынгы исыцу, сызбо лыгәнаха сацдалар стәхымызт. Аха лара даа-сыдымтзакәан дсыдтәлоуп, сылбеит. Сашьа Иасон сара сычкәыназар итахын. Жора хәа ахьз чыда ситәит. Уи сыстәзаара дахәтәкуп, даҫыцәуп, сыҫы ахәалзга-ҫазго дацуп. Сашьазатә иеипш истахыз рахьтә итахаз рацәауоп. Урт злытызгы еснагә ахьаа ду рыцуп. Сашьа затә изы сылапш иахьагы агәашәахь ихоуп. Иара ицәа-иҫы иадыз икыәҫ ашны исымоуп. Иара убас 79 шықәса рыштыахь иаштә дантыцт, дхынхәыр ишәтцәо хәа изаху, аҫбабарча иалху Матуа Иасон идхәалоу атоурых аанхарҫаз С.Дбар ихьз зху амуреи иастеит.

Агәығра зәәтәны адәы иқәыз Евгения лашьа ишәҫа ахьейиҫгаз ашны ашә аалыртуан. Ари аһәтәҫы амца шемкәыц еиқәуп. Жениа еснагә лааигәа иҫаз, илывагылаз лахәшыаҫа лгәырақәа лыдылхәалон. Нас лҫыга ааштыҫхны лашьазатә изылкуаз ажеинраалақәа ақәаад анцара дналагон. Иасон атоурых иазыныжыз ажелар ргәаҫы назаза иаанхоит. Уи иага шықәса царгыы ихьзи ижәлей аңсуа желар ирыцәауеит. Агәыҫрей аҫшрей зылшаз иахәшыа Жениа луа-сиаҫи лажәеи ажелар еимырдалоит.

ҫыҫтәзаара амца ианысыз Евгения Беса-иҫа 2024 ш. хәажәкыра мзәзы лыпцәзаара далцит. 95 ш. лхытуан. Иага аамта царгыы, С.П.Дбар ихьз зху Аңсны желар Рҫынцәылатә еибашьра Ахәынцәарратә музеи иалтәз лашьа ичан иалкаау атыҫ азалхуп. Иага аамта царгыы лашьа иҫоурых Жениа лҫоурыхы адхәалазауеит. Лара лгәығра цыхәаҫцәара амазәмызт. Избанзар еснагә лашьа изкыз ахәыцрақәа рыла аҫтәзаара амца данын. 79 шықәса дызтәз ахьаа лара ләкәын издыруаз... Лашьазатә ишә алмыркәеит. Агәығра аҫацәкәа рыеҫдыргәәеит. Иасон иаштә тбаа ду еиҫархәлап, иацырцәлап иахәшыа ирхылцыз...

Идырым асолдат иньшәынтра аңнытә

Аңсныка иааргеит

■ Жәларбжыратәи акция «Агәалашәара амцабз» инақәыршәаны Урыстәылазегьтәи ауаажәларратә хейдкыла «Урыстәылазы» Жәлартә фронт» ахатарнақәа Ақәа иааргеит Кремльтәи атзы азааигәара иҫоу Идырым асолдат иньшәынтра аңнытә Иҫымцәауа амца ақәырчаха.

«Жәлартә фронт» аделегация иалан Иана Поплавскаиа, Евгени Иаковлев, Михаил Палеи, Ваге Карапетян, София Швидиа.

Акция алаҫамтәзы Аҫыза-министр ихатыҫуаҫ, аэкономика аминистр Кристина Озган, Аҫыза-министр ихатыҫуаҫ, афинансқәа рминистр Владимир Делба, Аҫыза-министр актәи ихатыҫуаҫ, аенергетикеи атранспорти рминистр Цьансыхә Нанба, Ашәартәдара Ахейлак амазаныкәаҫ Сергей Шамба, Аңсны Урыстәыла аусқәа аамтәла знапы иану Максим Литвинов, Аиҫабыра иалоу, Аңсны иҫоу Россотрудничество ахатарнақәа, ауаажәларратә усзуҫцәа ашәтқәа шьтарҫеит 1992-1993 шықәсқәа рзы Аңсны желар Рҫынцәылатә еибашьраан итахаз Рбака ашыаҫаҫы.

Аңсны иҫоу Урыстәылатәи 7-тәи арратә база арраамтәзуҫцәа гәыргәрала Иҫымцәауа амцабз ақәырчаха аһаргалейт Владислав Арзынба ихьз зху Аибашьра Ахьз-Апша амуреи. Уаҫа имҫаҫан агәалашәара аминигт.

Иҫаз минуткәти аҫымтрала иргәаладыршәеит итахаз афырхәцәа.

Аңсны иҫоу Россотрудничество ахатарнақәа анапхгаҫы Дмитри Федотов: «Агәалашәара амцабз аимдара – ари Аңынцәылатә еибашьра Ду аңны итахаз ргәалашәара хәтыр ақәтаразы зегьы алшара рыҫара ауп. Даеакуп, абри аҫыза алшара анрымоу Урыстәыла ахтәны-қалакы Москва инхауа, мамзаргы Аңсны ахтәны-қалакы Ақәа инхауа, даеа усуп абри аҫыза алшаратәҫы Аңсны араионқәа зегьы ирықәынхауа ианроуа.

Ари даара акратәнакуеит, избанзар 55 нызкыҫык, даеакала иуҫәозар, Аңсны ауааҫсыра ахәбатәи рыхәтә егәаагымхауа аибашьра иеит, урт рахьтә 17

нызкыҫык зыхнымхәзәит. Аңсны ари даараза ихьантан, ааха дуун. Аңсны желар Рҫынцәылатә еибашьраан Урыстәылеи Кавкази рҫынтәи хыҫһазара рацәаҫыла ахатәгәаҫхарауаа ааит. Абрака еибашьуан, аеспублика ахыҫшымра рыхьчон. Уажәы, чыдалатәи арратә операция анымҫаҫысуа, аинтернационалтә бригада «Пиатнашка» аңны еибашьуеит аңсуа, аиаша иадгьлоит. Хара агәадура хәтәит Аңсны ауааҫсыра абри аоперацияҫы иахьацхәрауа».

Аңсны иҫоу Урыстәыла аусқәа аамтәла знапы иану Максим Литвинов иҫхәеит: «Уаҫы деигәыргәоит, амш шееимгы, агәалашәара амцабз хәрт зегьы абра хәхьейизнагаз. Агәалашәара амцабз акыр аҫақ чыдақәа амоуп. Акы, ари иахнарбоит асовет солдатцәа рфырхәтәрей Аңынцәылатә еибашьра Ду иалазыз миллионҫыда ауааи наунагза рхамштра, иҫбахаз, зыхәрақәа рҫыны, иахьа ишәтыкакачу хтәыла аитәҫиара. Ихьҫахаз, афашизм аңнытә адунеи арыцкәара, уи аҫацпашә аҫжәара».

Ашәартәдара Ахейлак амазаныкәаҫ Сергей Шамба даза-атгылеит: «Урыстәылазегьтәи ауаажәларратә хейдкыла «Урыстәылазы» Жәлартә фронт» аңнытәи ауаа қәыҫцәа ирыбзоураны абар хышықәсоуп хәшкәа иааргоиҫтәи Иҫымцәауа амца ақәырчаха. Ари убри аибашьраҫы иахцәызыз, изымхынхәыз саб иашьцәа хык ргәалашәара, хәеипш псадгьыл зыхьчоз ргәалашәара амцабз ауп. Сара истахуп абри атрадиция шәышықәсала иҫазарц, ауаа қәыҫцәа раказар, май 9 иацү ахьаа, иара убас аиааира азгәыргәара рхамыштларц», – иҫхәеит иара.

Акция ахыркәшамтәзы Аңсны иҫоу Урыстәыла Ацхәаражәаартәи Россотрудничествои рхатарнақәа, иара убас «Урыстәылазы» Жәлартә фронт» аделегация Аңсны Ахада Иусбарта анапхгаҫцәа ирыртәит Иҫымцәауа амцабз ақәырчаха.

Анаҫсан акция иалахәыз ртаит 1941-1945 шықәсқәа рзы Аңынцәылатә еибашьра Дузза аветеранцәа, урт рнаҫаҫы ирыртәит агәалашәаратә хамтәкәа, Урыстәылатәи Аҫфедерация Апрезидент Владимир Путин иҫынтә аҫшыаратә шәкәкәа.

Аҕар ираамтоуп

Азанаат гәйкала ианалухуа

Елана Лашәриа

■ Руслан Амчба аҕара иҕоит Апснытәи ахәынҕқарратә университет аҕазара афакультет ахпатәи акурс аҕы. Иара дсахьатыхәууп, дрызәлымхәууп аграфикеи аҕы-ханҕеи.

Аҕысахьа адизаин дазҕаоуп, ашкол аҕы аус иуеит, ауниверситет аҕы еиҕаау аҕар рхеилак хантәафис дамоуп, аҕсуа бышәазы адискуссиатә клуб аҕшыгащәа дреиуоуп, аха уи зегьы иначыданы инапы алакуп аҕарҕалыккәа раазара. Бзиа ибодит апоезиа, иҕегь данейҕаз аҕеи-инраалакәа ишун, ҕырхәала иҕоит, дрызәхәит. Ихи пишәахәит сценорафк иахасаб ала аспектәк «Фрида» аҕы.

Ахтысхәа реишәтагылашәала аҕеабжә еиҕахәозар, иалагәтәуп Руслан Амчба иҕаацәа рыла. Иара изхәит ахтныкалак аҕы, ахшара рацәа змоу аҕаацәараҕы. Сҕаацәа дууп, сашьа еиҕабза ида егырт зегьы, сашьцәеи сашьцәеи аҕазара злоу уаауп. Ишәахәацәоуп, икәашацәоуп. Рыбжәара икоуп сара исеиҕны

Апсны ашколкәа ркны

Стелла Сақания

Иаит ашколхәычкәа ззыцшыс аамта. Шьоуқы рзы аҕсшьара мишкәа ираамтоуп, аушәымтацәа рзы иагыргәроуп, иагылахәеиқәцәроуп рышколкәеи рырҕащәеи ахьанрыжәуа.

Апсны ашколкәа зегьы ркны атыхәтәантәи аҕәцәабжы гойт май 22 рзы.

Сынтәа Апсны ашколкәа ирил-

итыуагы, иҕоит иҕаацәа дрызгәдуны арҕыс. Даныхычзз инаркны аҕаацәа реитҕы хырхартә рацәала аҕазара инапы алакын. Дызлагалакгы, иаҕшыгалакгы иҕаацәа ркын-тәи еснаг аҕыраарей адгыларей иман. Сыҕстазаараҕы атыҕ змоу ахтысхәа реиҕарак сгәысеанзамкәан икало роуп, урт анафс сыҕстазаара иахәтакхоит иҕоит иара. Руслан Амчба иаҕжәкәа рыла, икоуп дыззеилымкаауагы, изхәоггы «уи изанаат изымпшаит» хәа. Аха иара уи амыза аҕаанагара дакәшахәтзам, адырракәа рахь аҕәазыхәара еснаг иумазам, угәазыхәаракәа рыхь-ыраазы аҕәабзиарей, алшаракәеи еснаг иуцзам, иканатчы узыхьзо уау-мыжыр ауп иҕоит иара.

Аҕазара афакультетгы италара машәыршәа икалаз ауп. Аҕеизатәи акласс дантәаз аиуристә факультет аталаразы аҕәазықәцәара далагоит. Аҕышәаракәа ркынза ианхоз мызкы затцәк акәын, енак ашны абарҕаҕы стәаны сьешазықасоз, схы шыштыхны хбахча санынҕапш сгәы иаатысхәааит азақәанкәеи ахәтәкәеи сааркәатчы абахчакәа рдизаин салагар шыстаху. Ауниверситет адакьаҕы илбейт аҕазара афакультет шыкоу, уахь арзахалгы аластҕейт. Сҕаацәа ианрасхәа ирзыцшәышәтәхәит, аха сакәырхырц иаламҕейт, иҕоит урт ахтысхәа иҕәа-

ларшәо Руслан. Аҕәырҕкәыл бзиен, адырра ҕыцкәа рызәлымхәарей, аҕыза икашья чыдакәеи рыла арҕыс ишыцәа дрылыркаауа, аstudentтә цстазаара аилашыра аҕәтаны игылоу иакәны дкалейт аамта кьафк аонуҕка. Иара ауниверситет аҕы еиҕаау аҕар рцентр хантәафис дамоуп, аҕсуа бышәазы адискуссиатә клуб аҕшыгащәа дреиуоуп. Ласы-лассы ахәаанырҕә имоаҕысуа аҕар рконференциякәа дрылахәууп. Инапы злаикхьо аускәа рацәоуп, урт зегьы арҕиарей аҕазарей ирыдхәалоуп. Убас ихи пишәахәит сценорафк иахасабалагы, арҕеиссиор Гәдиса Тодуа испектакль «Фрида» аҕы. Ари аҕәыргыламта мексикатәи асахьатыхьы Фрида лҕоурых еиҕа-нахәоит, иара ахәащәа гәахәара дула ирыдыркылейт.

Руслан Амчба асахьатыхра аганахьала ақәзар еиҕарак дрызәлымхәууп аграфикеи аҕыханҕеи ржанркәа. Иҕоит тынч дыштәоу ишизцәырҕуа атыхразы аҕәазыхәара, уи апоет имуза ишашызоу. Аҕәтәи абыжьбатәи абжьаратәи ашкол аҕы аус иуеит асахьатыхра арҕафис. Ахәычкәеи сарей иаразнак хәинаалейт, ххәоу еиқәшәейт, урт аус рыдуларә даара исгәаҕхоит. Руслан Амчба иҕихуа аусумтакәа азәлымхәара рымоуп, урт руак алахәын аҕәыҕалалратә аукцион. Иара иаразнак иаархәейт, уажәы икнахәууп ахтныкалак асасаирҕакәа руак аҕы. Аусумта иатныхыз аҕаракәа аҕәыҕалалратә фонд «Ашана» иахыцхьазалан.

Арҕыс дызәлымхәу аусхккәа рыбжәара икоуп аҕарҕалыккәа раазара. Урт рыкәтаҕкәа изааргоит Филиппины, Коста-Рико ркын-тәи. Дара рхыҕрей раазарей имаҕымкәан аҕьабаа рыцууп. Раҕхьа иргыланы ирзеиқәыршәатәуп изышчылахьоу атропикатә хәуатә тагылазаашьа, чыдалатәи ацәаакыра. Аҕарҕалыккәа рыҕстазаара кьафуп, жәамш еиҕазам, аха дара иканатчы бла рҕыргәгоуп. Руслан иҕоит, аstudentтә конференциякәа рахь данцо, аҕарҕалыккәа ишырхылапшуа иҕаацәа. Сус аҕы аҕыраащәа рацәафны исымоуп, хәа азгәейтәит иара. Уажәазы аҕарҕалыккәа рбара иаауа Руслан иуацәеи ишыцәеи роуп. Иара иҕәаанагарала ари аҕейш бзиа змоу проектуп. Европатәи аҕылакәа жәпакы ркны, иара убас Урыстәылагы икоуп аҕарҕалыккәа рбахчакәа. Дара ашәткәа ирхапырҕыра абахчакәа ирҕаауа ауаа ргәалакара шытырхуейт. Ари амыза аҕацәара ауейт хара хәҕы, избан ақәзар, Апсны ахәуатә тагылазаашьа дара ирналоит. Руслан Амчба мазала иҕаихәейт ари апрокет мехакытбаала еиҕа инарҕауланы азнеира игәы ишҕоу. Макьаназы асахьатыхратә казара инапхы иааигойт. Ссахьатыхьы дуны скамларгы ашәыҕакәеи аҕыцәи рыда схы збазом хәа иаҕжә хиркәшейт сажәабжә афырхатә.

Ерцахә ашьхәеипш иҕараку

«Ерцахә – 50»

■ Май 3 азы Апснытәи ахәынҕқарратә филармонияҕы имоаҕысит «Ахьз-Апша» аорден ахпатәи аоазара занашьоу жәлар рыкәашарей рышәахәарей рансамбль «Ерцахә» аконцерт. Уи азкын Очамчыра арайон акынтәи ансамбль 50 шыкәса ахыҕтра.

«Ерцахә» 1974 шыкәсазы еиҕикаит еицырдыруа акомпозитор Кәаста Чергелиа. Еиуеипшым ашыкәсхәа раан ансамбль аҕны аус руан акультура еицырдыруа аусуоцәа Акаки Малиа, Владимир Кәарҕиа, Оҕар Ферзба ухәа егыртҕы. Ари ансамбль гастроль хасабла инеиҕхан пәсатәи СССР ареспубликакәа ркны, иара убас Румыния, Иугославия, Тьркәтәыла, хәарас иаҕахуеи, Урыстәыла ақалаккәа жәпакы ирылхьан.

2008 шыкәса инадыркны ансамбль асахьаркыратә напхгафис

Аконцерт аҕы иапхьан Очамчыра арайон Ахадара аиҕабы Беслан Бигәаа икаитаз адныхәалара.

«Шәара алағаламта ду кашәтоит Апсны акультураи аҕазарей рыҕиараҕы, рҕиарала ашыкәс рацәа иеиҕхәейт апсуа хореографиятә казара аларцәара аганахьала имоаҕи-гауа аусуразы.

Ансамбль аколлектив риубилей рыдныхәалауа, Апсны зәаҕсәтәыз артист Зураб Маршьян «Ерцахә» анапхгафы Вианор Логәуа табуп хәа иеиҕхәейт апсуа хореографиятә казара аларцәара аганахьала имоаҕи-гауа аусуразы.

Акультура аминистр инапын-тақәа назыҕзауа Динара Смыр акультура Аминистрра ахьзала аколлектив ирзеиҕалшьейт хәҕхьаҕаҕы арҕиаратә қәҕиарақәа.

Динара Смыр ахәтыртә хьзкәа рыхтаразы Апсны Ахадаслан Бжәния Иусцкәаа дрызәхәейт.

Ахореографиятә казара арҕиарей апсуа культура аларцәарей

дыкоуп Апсны жәлар рартист, Ареспублика Аахыт-Уацстәыла зәаҕсәтәыз артист, «Ахьз-Апша» аорден ахпатәи аоазара занашьоу Вианор Логәуа, амузыкатә напхгафы, ансамбль ахор адириҕиор – Апсны жәлар рартист, Аахыт-Уацстәыла зәаҕсәтәыз артист Нодар Кәарҕиа, абалетмейстер – Геннади Колбаиа.

Ахәапшәа дыршанхәит рыкәашарақәа, иара убас инарыҕейт жәлар рашәақәа. Ансамбль аколлектив 50 шыкәса рхыҕтра рыдныхәалейт Очамчыра арайон Ахадара аиҕабы ихатыпуаф Артимон Габелаиа.

«Икалап, 50 шыкәса аҕоурых азы ирацәамзар, аха ансамбль азы даара хтысла иҕәыз шыкәсхәан. «Ерцахә» еиуеипшым ашыкәсхәа раан еицырдыруа ауаа напхгара азыруан. Иахьа урт рус иаицҕоит Вианор Логәуа. Ишәыдыснхәалоит, шәырҕиарала аҕхьаҕаҕы хшәыргәыргәлоит», – иҕхәейт Габелаиа.

рганахьала рылшамтақәа рзы «Апсны Ахәынҕқарра зәаҕсәтәыз артист» хәа ахәтыртә хьзы рыхтоуп ашәахәарей ақәашарей рансамбль «Ерцахә» асолистцәа: Адиса Агрба, Нодар Бытәба, Расида Кәарҕиа, Мадина Кәыбраа, Адгәыр Микаиа.

Амилаҕтә хореографиятә казара арҕиараҕы, апсуа культура аларцәараҕы рлағалазы «Апсны Ахәынҕқарра зәаҕсәтәыз артист» хәа ахәтыртә хьзы ихтоуп Тәмыр Тыфба.

Ансамбль асахьаркыратә напхгафы Вианор Логәуа аҕыла Ахадей, Очамчыра арайон ахадара анапхгарей, акультура Аминистррей, ансамбль иацхрауа, иадгыло зегьы табуп хәа реиҕхәейт. Иара убас ансамбль артистцәа ирыхтоу ахәтыртә хьзкәа рыдныхәалейт.

«Ари хнапы злаку аус аҕәпхьа тақхькәра дууп. Шәара ишәҕыпшуйт аҕар», – иҕхәейт Вианор Логәуа.

Б. Амаба

АПСНЫМЕДИА

Ареспубликәтә хәынҕқарратә усхәартә «Апснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

аҕел: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
аҕызтыҕы: Апсны, Ақәа ақ, Ажәанба имоа, 9

Арредактор хәда
Ахра АНҚӘАБ